

Monipaikkaisuus ilmiönä – nykytila ja tulevaisuuden näkymiä

Kati Pitkänen
Suomen ympäristökeskus
31.10.2022

Esityksen rakenne

- Monipaikkaisuuden määritelmä ja muodot
- Monipaikkaisuuden nykytilanne
- Tulevaisuuden näkymiä megatrendien valossa
- Esityksessä hyödynnetty materiaaleja tuloksia VN TEAS Monipaikkaisuus ja MoniPoka-hankkeista

Valtionelivoston selvitys- ja tutkimustoiminta MDI

Euroopan maaseudun kehittämisen maaseuturahasto:
Eurooppa investoi maaseutusiin

MAKUSTEHDOT
EUROOPAN MAASEUDUN
KEHITTÄMISEN MAASEUTURAHASTO

UEFI SPATIA
AKOJA- JA MAASEUTURAHASTON
RAHOITUS

EUROOPAN MAASEUDUN
KEHITTÄMISEN MAASEUTURAHASTO

Monipaikkainen Pohjois-Karjala

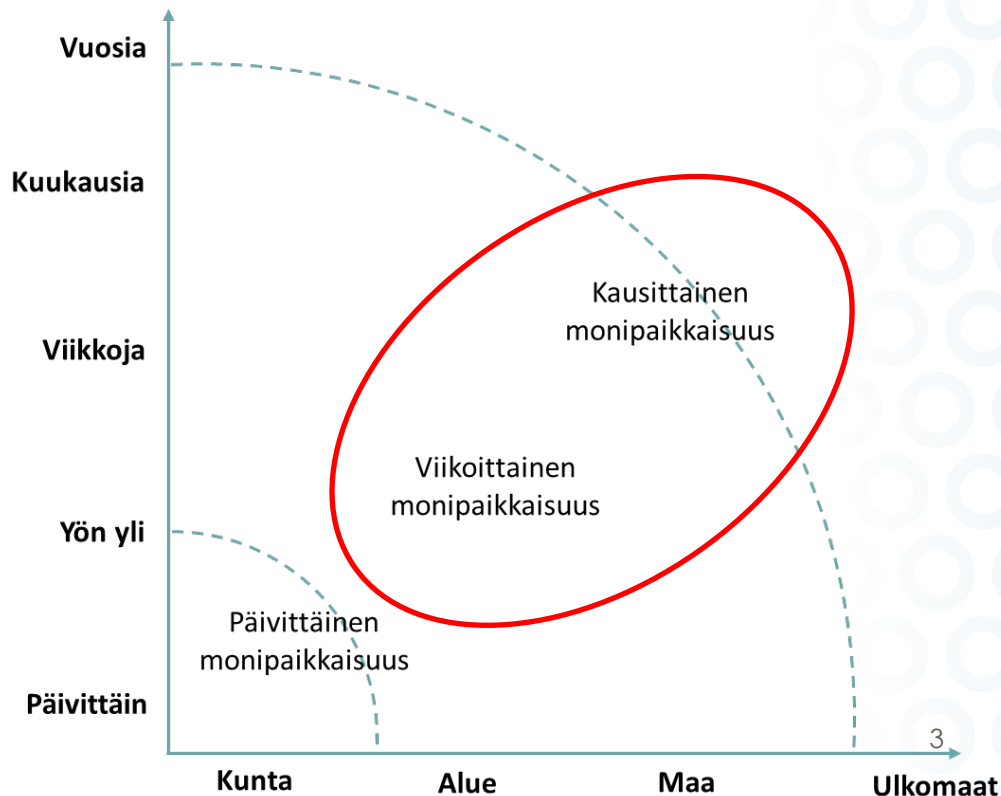
Monipaikkaisuuden nykytila, tulevaisuus ja kestävyys
MoniPoka-hankkeista

MoniPoka-hankkeista, Oulu-Pohjois-Karjala

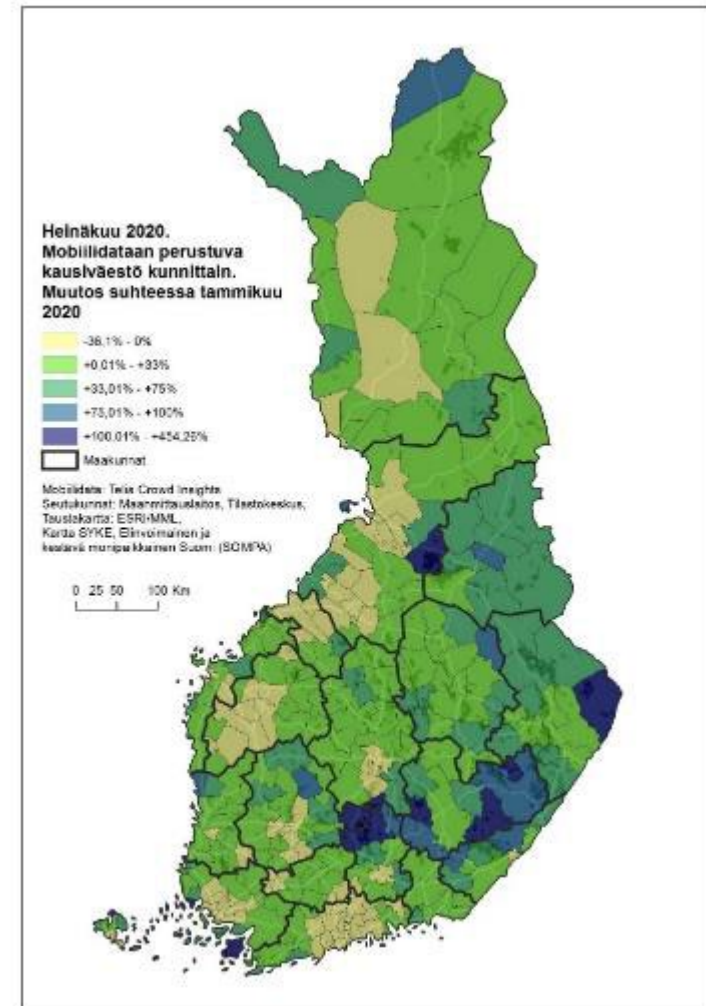
Monipaikkaisuus ja paikkariippumattomuus

- Käytäntö, jossa ihmiset viettävät aikaa eri asuin- ja olinpaikoissa sekä liikkuen näiden paikkojen välillä
- Ajalliset ja tilalliset rytmit vaihtelevat
- Paikkariippumattomuus $\neq$ monipaikkaisuus

Miksi on tärkeää huomioida monipaikkaisuus?

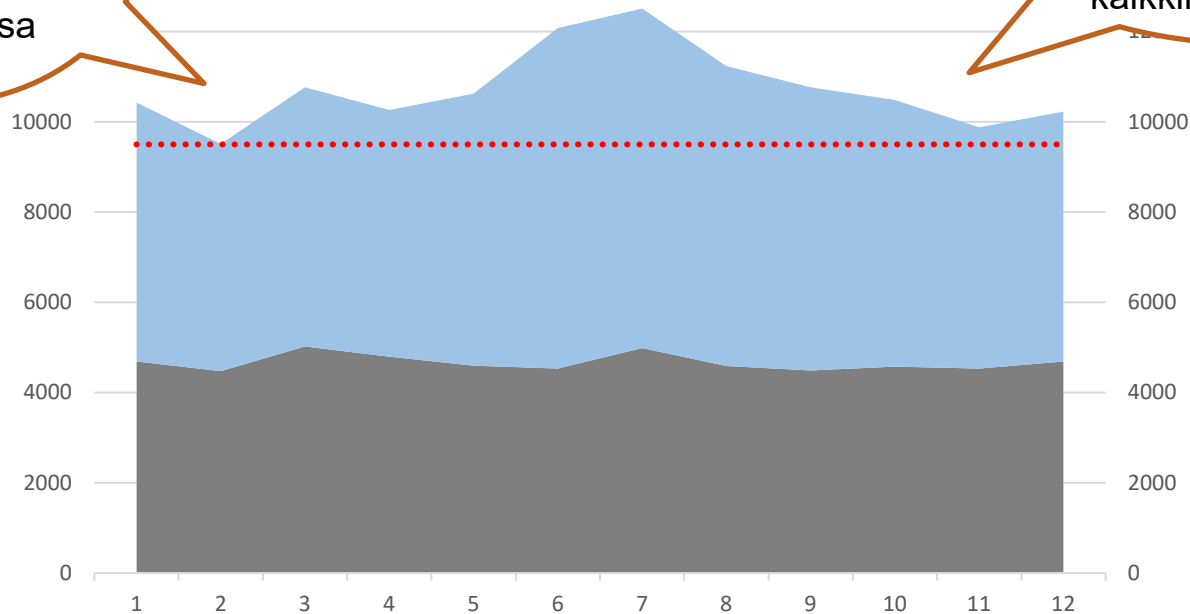
- Ihmisiin liittyvä tieto asuinpaikkasidonnaista → viralliseen asuinpaikkaan liittyvät oletukset väestöstä ja aluerakenteesta
- Virallinen väkiluku voi merkittävästi ylitai aliarvioida alueella olevan todellisen väestön määrää
- Väestön määrä eri alueilla, kunnissa ja kylissä vaihtelee niin päivittäin kuin kausittain

Nurmeksessa
heinäkuussa
3000 hlöä
enemmän kuin
helmikuussa

Nurmeksens mobiiliväestö (2020-2021)

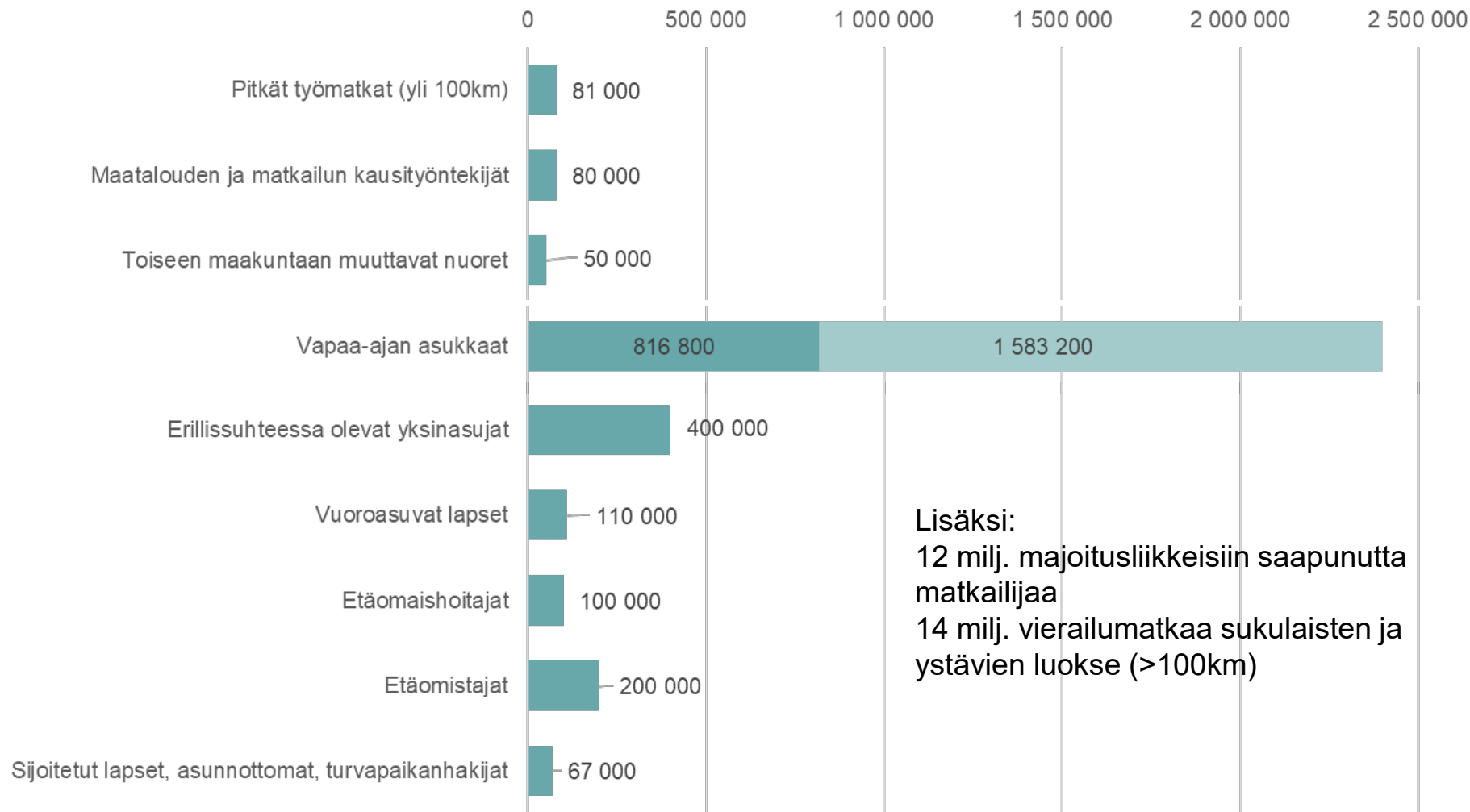
Mobiilidataan
pohjautuva väestö
ylittää virallisen
väestömäärän lähes
kaikkina kuukausina

Keitä monipaikkaiset asukkaat ovat?

- Työ- ja opiskelu
- Vapaa-aika
- Perhesuhteet
- Muut syyt
  - Omistaminen
  - Pakotettu monipaikkaisuus

Monipaikkainen Pohjois-Karjala

	Tulevat	Lähtevät	Vaikutus ajankäyttöön (hv)
• Vapaa-ajan asukkaat lisäävät väestöä kausittain	n. 7100	n. 2000-2500	+ 2,7 %
• Työssäkäynnillä väestöön maakuntatasolla pieni merkitys	2570	3144	- 0,13 %
• Kausityöntekijät paikallisesti merkittäviä	Max 2000	?	?
• Opiskelijoita tulee saman verran kuin lähtee	3100	3100	?
• Monipaikkainen hoiva potentiaalisesti kasvava ilmiö?	n. 8400 yksinasuvaa yli 75-vuotiaasta		?

Lisäksi:

- 200 000 – 300 000 matkailijaa vuosittain
- Vierailut sukulaisten ja ystävien luona

Monipaikkaisuuden tulevaisuuden näkymiä

Tulevaisuuteen vaikuttavat megatrendit

MEGATRENDIT

& JÄNNITTEET

Väestö ikääntyy ja kaupungistuu

- Väestö ikääntyy, syntyvyys laskee
- Työikäistä väestöä kasvattaa ainoastaan maahanmuutto
- Kaupungistuminen ja väestön keskittyminen jatkuu mutta hidastuu (Alue- ja yhdyskuntarakenteen mahdolliset tulevaisuudet 2022)
- Koronan vaikutus muuttoliikkeeseen
  - Helsingissä muuttotappiota vs. jotkut maaseutukunnat muuttovoittoa: mökkeily, kaupunkiseutujen läheisyys
  - Pääosin keskittyminen edelleen (kaupungit ja kehyskunnat)
- **Monipaikkaisuus tasaa väestömuutoksia ja kaupungistumisastetta**
- Nurmeseutukaupungit: väestö ikääntyy ja vähenee, monipaikkaisuuden merkitys kasvaa
  - Haasteet: ikääntyneiden suuri osuus, tyhjenevä asuntokanta
  - Mahdollisuudet: älykäs sopeutuminen, monipaikkaisuus

Julkaistu 4.10.2021 10:31 | Päivitetty 4.10.2021 13:31

Anu Saarelainen

Tilastokeskus: Nurmeksien asukasmäärä vähenee 20 vuodessa yli 2 000 asukkaalla

TILAAJILLE

Vauvoja syntyy väestöennusteen mukaan tulevina vuosina Pohjois-Karjalassa entistä vähemmän.

Petri Meriläinen

Vuonna 2040 Nurmeksessa asui väestöennusteen mukaan 7 251 ihmistä.

12

Tilastokeskuksen uuden väestöennusteen mukaan Nurmeksien asukasluku vuonna 2040 on 7 251. Alle 9 000 asukkaaseen väkiluku putoaisi ennusteen mukaan jo vuonna 2024 ja alle 8 000 asukkaaseen vuonna 2032.

Mutta... myös monipaikkainen väestö keskittyy

Työhön liittyvä kakkosasuminen/pendelöinti

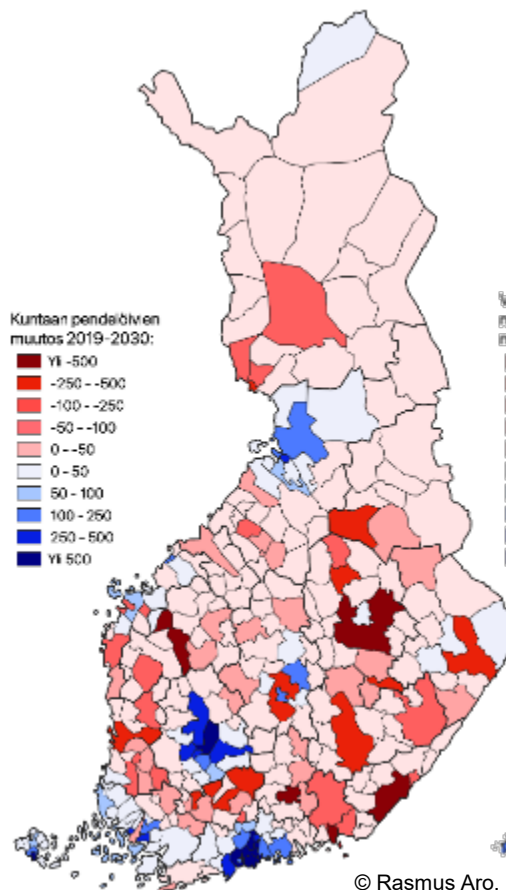
- Työpaikat keskittyvät kaupunkeihin
- Työhön/pendelöintiin liittyvä monipaikkaisuus muuttuu aiempaa vahvemmin suurten kaupunkiseutujen sisäiseksi ja väliseksi ilmiöksi

Vapaa-ajan asuminen

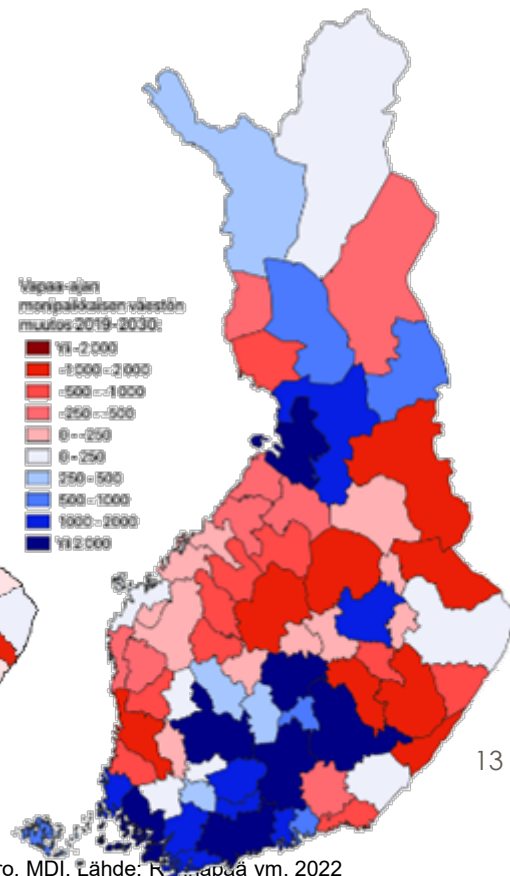
- painopiste siirtyy Etelä-Suomeen
- läheisyys suuriin kaupunkeihin korostuu

Etätyö on ”villi kortti”, joka voi vaikuttaa työhön ja vapaa-aikaan liittyvään monipaikkaisuuteen → miten etätyön määrä kehitty tulevaisuudessa?

**Kuntaan
pendelöivien
muutos vuoteen 2030**

**Vapaa-ajan
asukkaiden määrän
muutos vuoteen 2030**

...ja monipaikkainen väestö ikääntyy

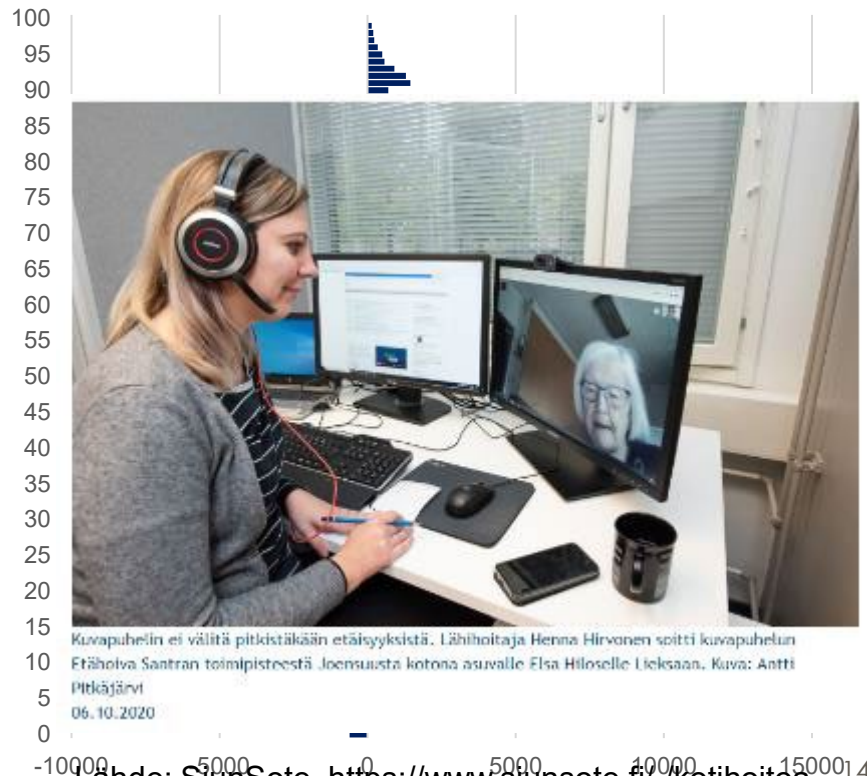
Vapaa-ajan asuminen

- Yli 75-vuotiaiden vapaa-ajan asukkaiden määrä kasvaa
- vaikuttaa vapaa-ajan asunnoilla vietettyyn aikaan, palveluiden käyttöön, kulutukseen...
- Sote-palveluiden tarpeen kasvu

Hoivaan liittyvän monipaikkaisuuden merkitys kasvaa

- Maaseudun ikääntyvän väestön lähimmät omaiset asuvat entistä kauempana
- Hoivan ja avunannon takia joudutaan säännöllisesti viettämään aikaa paikkakunnalla ja tukeutumaan digitaalisiin yhteyksiin

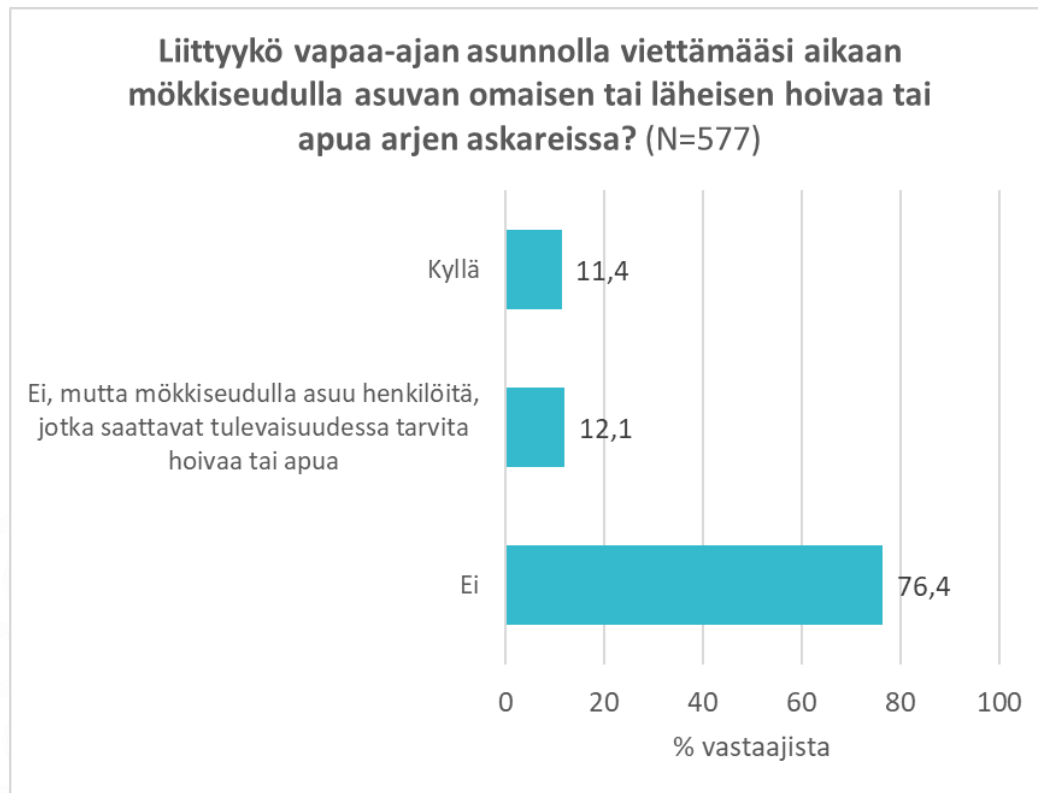
Vapaa-ajan monipaikkaisen väestön ikärakenteen muutos 2020-2030

Lähde: SiunSote, <https://www.siunsote.fi/-/kotihoitoa-kuvapuhelimella>

Lähde: Rasmus Aro, MDI

MoniPoka-kysely: hoiva lisää vapaa-ajan asunnolla vietettyä aikaa

Teknologia sulautuu kaikkeen

- Teknologisoituminen ja digitalisaatio
  - Teknologia muuttaa tuotantotapoja ja toimintamalleja (mm. työn automatisaatio, tekoäly)
  - Digitaaliset alustat ja palvelut
  - Digitalisaation mahdollistama paikkariippumattomuus
- Paikkariippumaton etätö muuttaa liikkumistarpeita ja asumisen preferenssejä – olinpaikkaa ei tarvitse valita enää työpaikan sijainnin perusteella
  - Asumisväljyys, luonnonläheisyys, sosiaaliset suhteet (esim. läheisyys sukulaisiin)
  - Työnteon paikat moninaistuvat: koti, vapaa-ajan asunto, etätö- ja co-working-tilat, matkakohteet (diginomadit)
- Nurmes/seutukaupungit:
  - Paikkariippumattomuus synnyttää uusia mahdollisuuksia
  - Kehitystarpeet: tietoliikenneyhteydet, etätyötilat, etätömatkailu

LÄHDE ETÄTÖIHIN POHJOIS-KARJALAAN!

Kyllästyitkö kotona työskentely? Onneksi etätöitä voi tehdä melkein missä vain! Lähdä etätöihin Pohjois-Karjalaan. Kun suljet lopparin, odottavat luontoelämykset heti ovelta. Bomba, Koli vai Joensuu, mikä on sinun seuraava etätöpaikkasi? Varaa matkaliput ja lähdä tulemaan vieraanvaraisen karjalaisten hemmoteltavaksi!

Unelmien etätöpaikka luonnon lumossa

Pohjois-Karjala on unelmien etätöpaikka. Töiden jälkeen laitetaan loppari kiinni ja lähdetään luontoon. Eikä mihin tahansa luontoon vaan jylhään pohjoiskarjalaiseen maisemaan. Kansallispuiston syliin, vaarojen laelle, erämaajärvelle, upeaan jokimaisemaan. Oletpa sitten lumikenkääjä, laskettelija, kytijä, kävelijä tai kulttuurinkuluttaja – meiltä löytyy jokaiselle mielekästä tekemistä työpäivän jälkeen. Ja mahtavat maisemat.

Eikä aina tarvitse istua soilla työaikaanakaan. Palaveri saa uutta puhta Ukko-Kolin laelta tai Pielisen rannasta. Ulkoilun jälkeen nautiskelet kylpylän hemmottelevista vesistä ja saunan lämmöstä.

"Etätöissä inspiraatio on välillä vähissä. Meillä sitä saa roppakaupalla. Kollilla olet vartissa maisissa, Bomballa porealtaan syölyssä ja Kimmelissä ihanassa jokimaisemassa", vinkkaa Pohjois-Karjalan Osuuskunnan matkailu- ja myyntijohtaja **Tiina Kanninen**. "Työt hoituvat viihtyisissä hotellihuoneissa (WiFi kuuluu aine pakettiin) tai hotellin yleisissä tiloissa. Parhaassa tapauksessa Teams-palaverin taustakuvana on Ukko-Kolin huippu tai Pielisen silmäkantamattomiin jokuva jääräkkö. Joskus tuntuu ihan hyvältä tehdä kollegat kateellisiksi", Kanninen sanoo pilkettä silmäkuimassa.

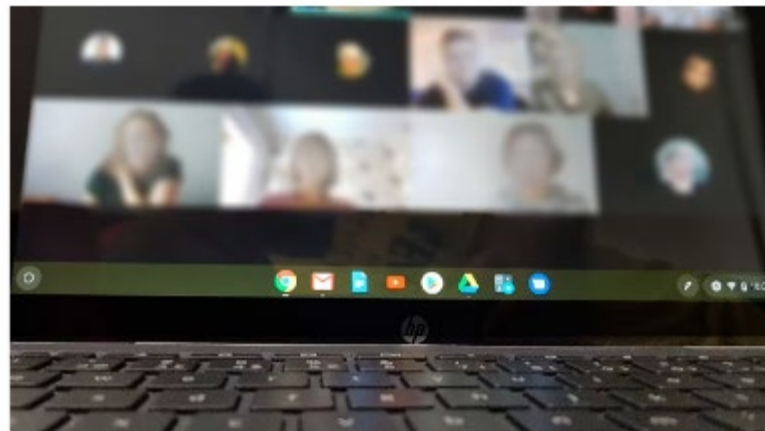
Etätyö voi lisätä tai vähentää monipaikkaisuutta

- Etätyötä tehdään yleisimmin kotona, mikä vähentää tarvetta työperäisellä kakkosasumiselle
- Etätyöskentely kodin ulkopuolella vapaa-ajan asunnolla lisää monipaikkaisuutta
  - Noin 20 % etätyötä tekevistä on tehnyt töitä vapaa-ajan asunnolla korona-aikana (Tilastokeskus 2021)
- Säännöllinen etätyö on mahdollista n. 30-40 % työllisistä (Työvoimatutkimus/Tilastokeskus)

Etätyö

Pohjois-Karjalassa alkaa etätyöpisteiden verkoston kokeilu

Etätyöverkostoa kokeillaan aluksi Joensuussa, Kontiolahdella ja Rääkkylässä. Tavoitteena on vähentää maakunnan sisäisen työmatkaliikenteen aiheuttamia päästöjä.

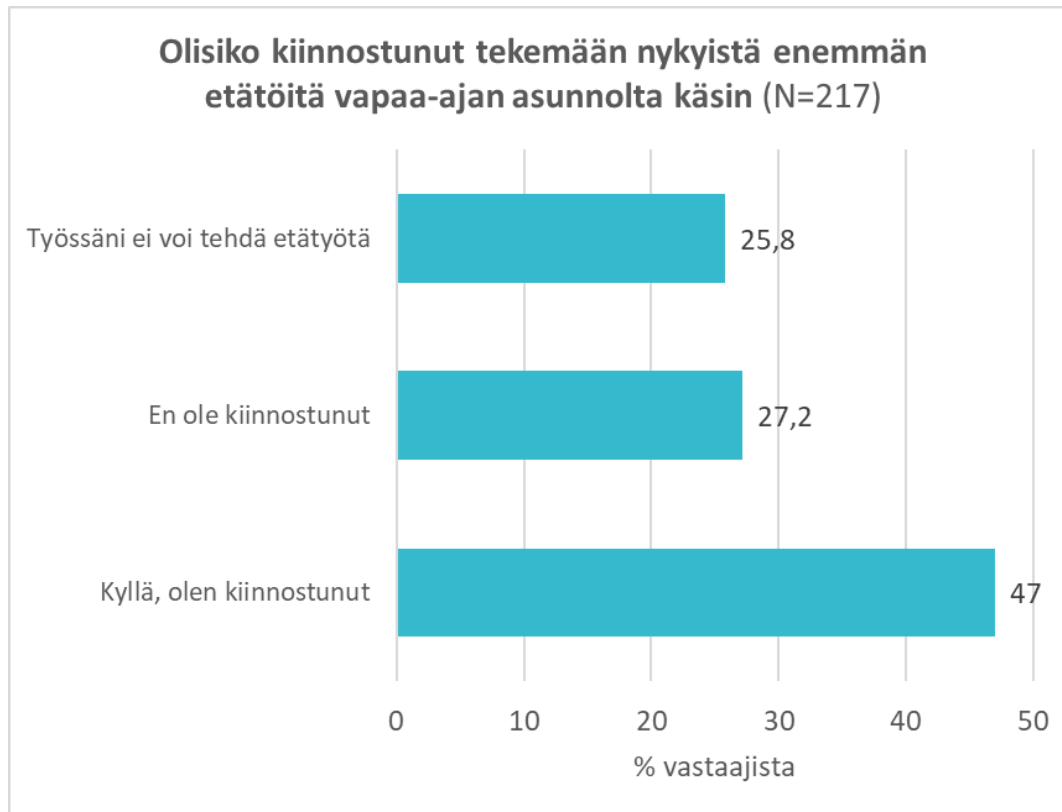
Korona-aikana etätyöt ovat tulleet monelle tutuksi. Etätoista on muodostunut usealle mieluisin työtapa. Kuva: Kare Lehtonen / Yle

EMILIA SAUKKONEN

8.4. 15:11 • Päivitetty 8.4. 15:15

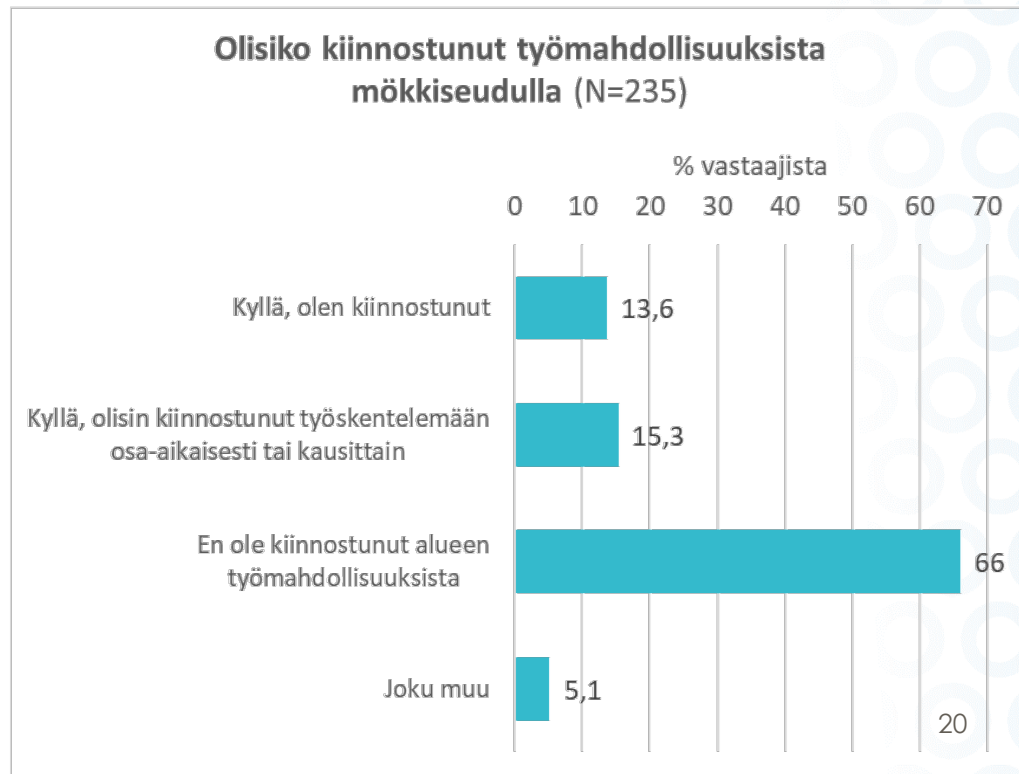

MoniPoka-kysely: paljon kiinnostusta etätyön tekoon vapaa-ajan asunnolta käsin

Myös työmahdollisuudet alueella kiinnostavat!

- Kiinnostusta lisää, jos:
  - Juuret alueella
  - 50-65-vuotiaita kiinnostaa osa-aikainen tai kausittain työ
  - Mm. sote-ala, opettajat, päällikkötehtävissä olevat
- **Miten monipaikkaiset asukkaat ja heidän osaaminen saataisiin integroitua paikalliseen kehittämiseen?**

Kestävyysmurros

Ekologisella jälleenrakentamisella on kiire

- Ilmastonmuutoksen torjunta ja siihen sopeutuminen
- Energiamurros
- Kestävä liikkuminen
- Kestävä ruokajärjestelmä
- Luontokadon pysäyttäminen

[illegible]

Myös monipaikkaisuutta on edistettävä kestävyiden ehdoilla

- Monipaikkaisuudella on ympäristövaikutuksia (mm. Rannapää ym. 2022)
  - Monipaikkaisuus lisää liikkumista
  - Monipaikkaisuus lisää asumisen energiankulutusta ja rakennusten vajaakäyttöä
  - Suorat vaikutukset luontoon ja ympäristöön
- Muuttuva ympäristö haasteena monipaikkaisuudelle
  - Vapaa-ajan asuminen ja paikkariippumaton etätyö perustuvat vetovoimaiseen ympäristöön → heijastuu käyttöasteeseen, kiinteistöjen hintoihin
  - Ympäristön muutokset aiheuttavat kustannuksia ja varautumistarpeita

Edistä mökkiseutusi ihmisten ja yhteisöjen hyvinvointia

Ekosähköä ja energiatehokkuutta

Kalasta vastuullisesti

Myös positiivisia vaikutuksia ja mahdollisuuksia:

- Huoli lähiluonnosta
- Ekologinen edelläkävijyys
- Luontosuhteen ylläpito
- Kansanterveyden ylläpito

Remontoi ja rakenna kestävästi

Suomi on saunojen maa - ekologinen saunominen

Suosi lähellä tuotettua ruokaa

Suosi paikallista - taloudellinen kestävyys on kaiken perusta

Tähtää mökkirantojen rehevöitymistä

Vaali luonnon monimuotoisuutta

The background of the slide is a photograph of autumn leaves, likely maple leaves, in shades of red, orange, and yellow. The leaves are clustered on dark branches, and the background is a clear, bright blue sky. The text is overlaid on the right side of the image.

Kiitos!

Kati Pitkänen

Kati.pitkanen@syke.fi

[@kati_pitkanen](#)